

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Οικονομία του Πολιτισμού

ΤΟΜΟΣ Α

Οικονομική Διαχείριση

Γ. ΚΟΡΡΕΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Οικονομική Διαχείριση

Σημείωση

Το ΕΑΠ είναι υπεύθυνο για την επιμέλεια και την ανάπτυξη των κειμένων σύμφωνα με τη Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Για την επιστημονική αριότητα και πληρότητα των συγγραμμάτων την αποκλειστική ευθύνη φέρουν οι συγγραφείς, οι κριτικοί αναγνώστες και οι ακαδημαϊκοί που ανέλαβαν το έργο αυτό.

Copyright © 2002
Για την Ελλάδα και όλο τον κόσμο
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Οδός Παπαφλέσσα & Υψηλάντη, 26222 Πάτρα
Τηλ.: (2610) 314094, 314206, Φαξ: (2610) 317244

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
του Τόμου
Οικονομική Διαχείριση

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος της Θεματικής Ενότητας
Κωστής Δάλλας

Επιμέλεια Έκδοσης
Αγγελική Βελοπούλου

Συγγραφή	Κριτική Ανάγνωση
Γεώργιος Κορρές	Γεώργιος Τσομπάνογλου

Επιμέλεια στη Μέθοδο της Εκπαίδευσης από Απόσταση
Μόιρα Χιλλ

Γλωσσική Επιμέλεια
Ελένη Οργανοπούλου

**Καλλιτεχνική Επιμέλεια/
Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση**
Αθηνά Καλαμάκη

Συντονισμός ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού
και γενική επιμέλεια των εκδόσεων
ΟΜΑΔΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΟΥ ΕΑΠ/1997-2002

ISBN 960-538-483-3

*Σύμφωνα με τον Ν. 2121/1993
απαγορεύεται η συνολική ή αποσπασματική
αναδημοσίευση του βιβλίου αυτού ή η αναπαραγωγή του
με οποιοδήποτε μέσο, χωρίς την άδεια του εκδότη.*

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Οικονομία του Πολιτισμού

ΤΟΜΟΣ Α

ΒΕΙΚΩΝΕΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

ΠΑΤΡΑ 2002

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή στη Θεματική Ενότητα	13

Κ. Δάλλας

Πρόλογος	15

Κ. Δάλλας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Οικονομικός προγραμματισμός	17

Σκοπός17

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα17

Έννοιες-Κλειδιά17

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....18

Ενότητα 1.1

Βασικές αρχές των πολιτισμικών και οικονομικών μονάδων20

1.1.1 Οριοθέτηση των πολιτισμικών μονάδων20

1.1.2 Δράση, λειτουργία και οργάνωση των πολιτισμικών μονάδων21

1.1.3 Κατηγορίες – ταξινόμηση και διαχωρισμός των οργανισμών
στο πλαίσιο του προγραμματισμού και του οργανωτικού σχεδιασμού23

1.1.4 Χαρακτηριστικά της οργάνωσης.....27

Ενότητα 1.2

Οικονομικός προγραμματισμός29

1.2.1 Βασικές αρχές και έννοια της οργάνωσης και του προγραμματισμού29

1.2.2 Έννοια και οριοθέτηση του προγραμματισμού και του σχεδιασμού32

	Ενότητα 1.3
Οικονομικός προγραμματισμός και χρηματοοικονομική ανάλυση	37
1.3.1 Εισαγωγή	37
1.3.2 Χρηματοοικονομικός προγραμματισμός: ανάλυση νεκρού σημείου και αριθμοδεικτών.....	39

Ενότητα 1.4

Προσδιοριστικοί παράγοντες και προβλήματα της οργάνωσης και του προγραμματισμού	48
1.4.1 Διάκριση του προγραμματισμού ανάλογα με τη διάρκειά του – χρονικές έννοιες	49
1.4.2 Έλεγχος και αξιολόγηση του προγραμματισμού και των αποφάσεων	51
Σύνοψη	56
Γλωσσάρι.....	58
Παράρτημα	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Οδηγός Μελέτης του Συνοδευτικού Βιβλίου	61
Σκοπός	61
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	61
Έννοιες-Κλειδιά	61
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	62

Ενότητα 2.1

Χρηματοοικονομικά μεγέθη και λογιστική λειτουργία των επιχειρήσεων	64

Ενότητα 2.2

Ανάλυση λογιστικών καταστάσεων	65

Ενότητα 2.3

Ο ισολογισμός ως μαθηματική ταυτότητα	66

Ενότητα 2.4

Λογιστικές καταστάσεις και αποτελέσματα χρήσης	70

	Ενότητα 2.5
Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης παράπλευρης ή οριζόντιας και κάθετης παράθεσης	73

	Ενότητα 2.6
Αριθμοδείκτες και ανάλυση βασικών αριθμοδεικτών	77
Σύνοψη	79
Γλωσσάρι	80
Παράρτημα	81
Βιβλιογραφία κεφαλαίων 1 & 2	83
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη κεφαλαίων 1 & 2	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ **3**

Διαχείριση κεφαλαίων και πόρων 85

Σκοπός	85
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	85
Έννοιες-Κλειδιά	85
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	86

	Ενότητα 3.1
Αποτίμηση χρηματοοικονομικών και περιουσιακών στοιχείων	88

	Ενότητα 3.2
Αξία ρευστοποίησης και αξία οικονομικής μονάδας ως ενεργού οικονομικού οργανισμού	89
3.2.1 Λογιστική και αγοραία αξία.....	89
3.2.2 Διαχείριση των χρηματοοικονομικών πόρων και διαχρονική αξία του χρήματος.....	90
3.2.3 Κόστος κεφαλαίου και χρηματοδότησης.....	92
3.2.4 Σύνθεση του κεφαλαίου και του κόστους: Προβλήματα υπολογισμού και μέτρησης του κόστους κεφαλαίου	93
3.2.5 Κατηγορίες κεφαλαίου και εναλλακτικές μορφές άντλησης πόρων	94

Ενότητα 3.3

Προσδιορισμός του επιτοκίου και διαχείριση των χρηματοοικονομικών πόρων	97
3.3.1 Ο ρόλος του επιτοκίου για την ανακατανομή των χρηματοοικονομικών πόρων	98
3.3.2 Παρακολούθηση της καμπύλης των αποδόσεων	99
3.3.3 Αποτίμηση ομολογιών	100
3.3.4 Κίνδυνος επιτοκίου	101
3.3.5 Χρηματοοικονομικά προβλήματα και διαχειριστική πολιτική	103
3.3.6 Χρηματοοικονομική διαχείριση, προγραμματισμός και χρονικός ορίζοντας ...	104

Ενότητα 3.4

Πολιτική κίνησης κεφαλαίων	110
3.4.1 Η σημασία της διαχείρισης των κεφαλαίων κίνησης	112
3.4.2 Κύκλος ταμειακών ροών και χρηματοδότησης	113
3.4.3 Οι επιπτώσεις του πληθωρισμού	114
3.4.4 Διαχείριση και πολιτική των πιστώσεων	115

Ενότητα 3.5

Οικονομικές καταστάσεις	118
3.5.1 Διαχείριση των ρευστών διαθεσίμων και των διαπραγματεύσιμων χρεογράφων	118
3.5.2 Διαχείριση των ταμειακών ροών της οικονομικής μονάδας.....	120
Σύνοψη	124
Γλωσσάρι.....	126
Παράρτημα	128
Βιβλιογραφία.....	130
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη.....	131

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Προσφορά και ζήτηση υπηρεσιών πολιτισμού	133
Σκοπός	133
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	133
Έννοιες-Κλειδιά	133
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	134

	Ενότητα 4.1
Ο προσδιορισμός των μεγεθών ζήτησης και προσφοράς.....	136
	Ενότητα 4.2
Ο νόμος της ζήτησης: η καμπύλη και η μεταβολή της ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες	138
4.2.1 Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες.....	148
4.2.2 Η ζήτηση και η ανάγκη για αγαθά και υπηρεσίες πολιτισμού	151
	Ενότητα 4.3
Ο νόμος της προσφοράς: η καμπύλη και η μεταβολή προσφοράς για αγαθά και υπηρεσίες	155
4.3.1 Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της προσφοράς για αγαθά και υπηρεσίες.....	161
4.3.2 Η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών πολιτισμού.....	164
Σύνοψη.....	175
Γλωσσάρι.....	176
Παράρτημα	177
Βιβλιογραφία.....	179
Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη.....	180

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Η οικονομική διάσταση της λειτουργίας των πολιτισμικών μονάδων και, γενικότερα, των πολιτιστικών δραστηριοτήτων αναγνωρίζεται ως παράγοντας καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματική τους ανάπτυξη. Ενώ, αναμφισβήτητα, η αξία των πολιτιστικών αγαθών και ο τρόπος αποτίμησής τους παρουσιάζουν ουσιαστικές ιδιαιτερότητες, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι η λειτουργία των πολιτισμικών μονάδων, η οργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων και η αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών από την κοινωνία έχουν υλικές και οικονομικές προϋποθέσεις αντίστοιχες με εκείνες που αντιμετωπίζουν άλλοι, μη πολιτιστικοί οργανισμοί. Χωρίς να υποτιμώνται οι ιδιαιτερότητες του πολιτιστικού τομέα, οι έννοιες και οι μέθοδοι της οικονομικής διαχείρισης και της διαχείρισης πόρων εφαρμόζονται και στις πολιτισμικές μονάδες.

Σκοπός της Θεματικής Ενότητας «Οικονομία του Πολιτισμού» είναι να σας εισαγάγει στα κυριότερα ζητήματα της οικονομικής διαχείρισης και της διαχείρισης πόρων των πολιτισμικών μονάδων και να σας εξοπλίσει με τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να μπορείτε να κατανοείτε τις έννοιες, τις μεθόδους και τα μεγέθη που σχετίζονται με την οικονομική λειτουργία μιας πολιτισμικής μονάδας και να συνεισφέρετε στην οικονομική της διαχείριση, στην εξεύρεση και στη διαχείριση των αναγκαίων πόρων για τη λειτουργία της. Τα θέματα τα οποία θα έχετε την ευκαιρία να πληροφορηθείτε περιλαμβάνουν το συνολικό ζήτημα του οικονομικού προγραμματισμού, τις βασικές έννοιες της λογιστικής, τη διαχείριση κεφαλαίου και πόρων, την προσφορά και τη ζήτηση υπηρεσιών πολιτισμού, τη διαχείριση οικονομικών πόρων μη κερδοσκοπικών οργανισμών (όπως είναι στην πλειονότητά τους οι πολιτισμικές μονάδες), την πολιτιστική χορηγία και, γενικότερα, την ενίσχυση της πολιτιστικής δραστηριότητας από την ιδιωτική οικονομία, και, τέλος, την παραγωγή, τιμολόγηση και πώληση προϊόντων από πολιτισμικές μονάδες.

Η προσέγγιση που υιοθετείται στηρίζεται στην εισαγωγή, με απλό και κατανοητό τρόπο, των γενικών εννοιών και μεθόδων της οικονομικής διαχείρισης και της εξεύρεσης και διαχείρισης πόρων και στην εξειδίκευση των γενικών γνώσεων σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και γνωρίσματα των πολιτισμικών μονάδων. Το ιδιαίτερο αντικείμενο της πολιτιστικής χορηγίας παρουσιάζεται τόσο ιστορικά, στη διαχρονική του εξέλιξη, όσο και συγκριτικά, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και διεθνούς εμπειρίας. Άλλα θέματα παρουσιάζονται με παραδείγματα από τον πολιτιστικό τομέα, παραπέμποντας, κατά το δυνατόν, σε δραστηριότητες που σας είναι ήδη οικείες.

Η μελέτη της Θεματικής Ενότητας δεν θα σας κάνει οικονομολόγους ούτε λογιστές. Θα σας επιτρέψει, όμως, να κατανοείτε τα βασικά οικονομικά στοιχεία και προβλήματα που θα αντιμετωπίσετε ως στέλεχος μιας πολιτισμικής μονάδας και να συνεργάζεστε χωρίς προβλήματα με τους ειδικούς, συνεισφέροντας στη βέλτιστη οικονομική διαχείρισή της και στην επίτευξη των πολιτιστικών στόχων της.

*Κωστής Δάλλας
Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος
της Θεματικής Ενότητας*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο παρών τόμος έχει σκοπό να σας εισαγάγει στις κυριότερες έννοιες, τις μεθόδους και τα ζητήματα της οικονομικής διαχείρισης. Στο πρώτο κεφάλαιο θα μελετήσετε το γενικό ζήτημα του οικονομικού προγραμματισμού, ο οποίος αποτελεί κρίσιμο πυλώνα για το σωστό και αποτελεσματικό προγραμματισμό των δραστηριοτήτων κάθε οργανισμού. Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελεί Οδηγό Μελέτης του Συνοδευτικού Βιβλίου του Θ. Καραγιώργου «Εισαγωγή στη Λογιστική», εκδόσεις ΕΑΠ, Πάτρα 2002, το οποίο σας εισάγει στις βασικές έννοιες και στα «εργαλεία» της σύγχρονης λογιστικής που προσδιορίζουν τη χρηματοοικονομική δομή κάθε οργανισμού, από τη σκοπιά των πολιτισμικών μονάδων. Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζονται οι βασικές έννοιες της διαχείρισης των κεφαλαίων και πόρων, και ιδιαίτερα ο προγραμματισμός και σχεδιασμός των κεφαλαιουχικών διαθεσίμων και των χρηματοοικονομικών πόρων. Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι βασικές έννοιες και τα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν τη ζήτηση και την προσφορά των υπηρεσιών πολιτισμού καθώς επίσης και τα θέματα που αφορούν την τιμολόγηση και την ισορροπία στην αγορά των υπηρεσιών του πολιτισμού.

Καθώς η οικονομική διαχείριση είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο αντικείμενο, η εμπέδωση των βασικών εννοιών αποτελεί προϋπόθεση για την κατανόηση των πιο σύνθετων. Σύμφωνα με τις οδηγίες που θα λάβετε, μπορείτε να παραλείψετε ορισμένα εξειδικευμένα μέρη του βιβλίου, τα οποία παρατίθενται προκειμένου να σας φανούν χρήσιμα και στο μέλλον, κατά την άσκηση της επαγγελματικής σας δραστηριότητας. Γι' αυτό τον λόγο είναι σημαντικό να μελετήσετε τα κεφάλαια με τη σειρά που παρουσιάζονται στον παρόντα τόμο και να επικεντρώσετε την προσοχή σας στην κατανόηση των σημαντικών εννοιών και μεθόδων, αξιοποιώντας και τα παραδείγματα που περιλαμβάνονται από τον τομέα του πολιτισμού.

*Κωστής Δάλλας
Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος
της Θεματικής Ενότητας*

